

Centiméterek és akciók

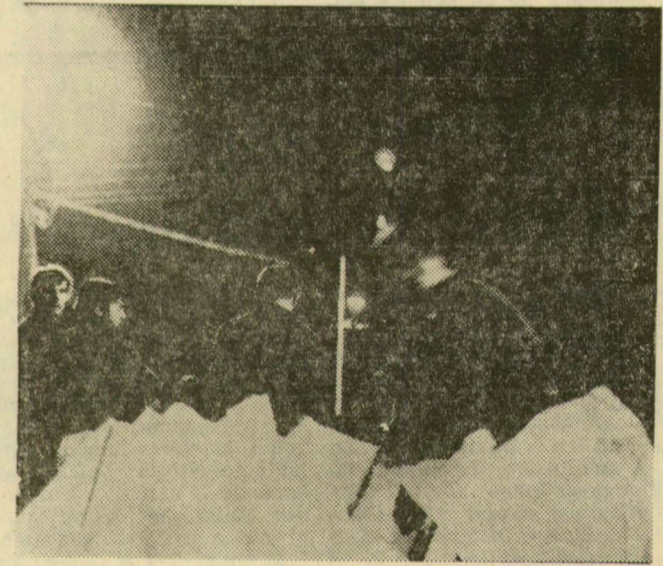
Szólnoknál még tegnap nem következett be a tiszai árhullám tetőzése, a vízszint magassága viszont 15 centiméterrel már meghaladta az 1932-es vízszintet, a 994 centimétert. A csongrádi vízmerce tegnap 925 centimétert mutatott, 4 centiméterrel ez még alatta van az eddig ott mért legmagasabb vízállásnak. Mindszentnél 945 centiméter vízmagasságot mértek tegnap, az eddig mért maximum 954 centiméter volt. Szegednél a Tisza vízszintjének magassága tegnap délben 939 centiméterre emelkedett, vagyis éjféltől számítva két centiméter az áradás.

Biztató jelenség, hogy Gyománál a Körös már tetőzött 700 centiméterrel, s azt követően megindult az áradás. Tegnap délben már 697 centiméterre hűződött a vízszint magassága. Szarvasnál azonban intenzíven duzzad a Körösön haladó árhullám. A tegnapi vízmerce itt 819 centimétert jelzett, noha ez a vízszint meglehetősen alatta van még az eddig mért maximumnak, a 864 centiméternek. A körösi árhullám sajnos együtt „balag” a Szólnokról meg erősen érkező vízszint magasságával. Szarvasnál a Körös tetőzése június másodikán várható.

A Maros ismételt dagadása Makónál várhatóan 48 óran

belül tetőzik. A tegnap délután mért vízállás Makón 517 centiméter volt. Polgár István, az Alsótiszavidéki Vízügyi Igazgatóság helyettes vezetője arról tájékoztatta, hogy a Maroson, az úgynevezett vetjei részen, a szegedi torkolattól mintegy 5 kilométernyire átázást észleltek a jobb parti töltésen, nem jelentős hosszúságban. Az észleléstől számítva percekben belül 250 katoná homokzsákokkal bordás leterheléssel állta útját a töltés láb további szivárgásának. Nem jelentős mértékben, de „dolgozik” még mindig az egyes számú buzgársor, amelyben a víz szintje tegnap reggelre másfél centiméterrel magasodott, estére viszont 3 centimétert visszaapadt. Ez az ingadozás a Maros ismételt árhullámával függ össze és a homokos altalaj korábbi megmozdulásával. Minden eshetőségre számítva, ennél a buzgársornál az eddigénél még magasabb körgátat építettek, noha ez a vízszint meglehetősen alatta van még az eddig mért maximumnak, a 864 centiméternek. A körösi árhullám sajnos együtt „balag” a Szólnokról meg erősen érkező vízszint magasságával. Szarvasnál a Körös tetőzése június másodikán várható.

Séta a parton — éjjel

Mi lehet odakint a gátakon? — a kérdés mostanában percenként felbukkan az emberben. Nyugta aligha lehet tőle.

Este van, tíz óra felé jár az idő. A Lenin körút elején, a homokkirakónál reflektorok fényében töltik a zsákokat. Sokan dolgoznak itt, jobbra fiatalok. A telet zsákokat szállítószalagra teszik, telnek a teherautók. Gyakran váltják egymást a szalag vége alatt.

Gyerünk tovább! A sétányon végig homokzsákokból emelt falak állnak. A kamrák mélyén itt-ott víz csillog, de a fóliával burkolt falak megfogják. Az ellennyomó medencék. A beszivárgó víz szövetségesünkké válik: erről is tartja a falat.

A hídfeljáró. Itt mindig akad nézelődő, még a késői órákban is. Sokan állnak, nézik a vizet. Többnyire hallgatnak, csak néha hangzik egy-egy mondat.

A part alsó szakaszán, túl a klinikákon, a vasúti töltésnél máskor sötét van. Most gúla alakú állványokra szerelt égők világítják be a torlaszokat. Eppen váltás

van. Teherkocsik viszik a fáradt embereket pihenőre. Már érkeznek az újak is. Az utolsó simításokat végzik az ellennyomó medencék zsákfalain.

Vissza a gyermekklinikához. Egyetemi oktatók, gimnáziumi tanárok töltik a zsákokat. Pillanatonként merül a lapát a homokba. Egy ismerősre találók.

Hallottad? A Tömörkényi gimnáziumnál bejött a víz! Buzgár van!

Ugyan, egy fél órája jártam arra.

De biztos, ami biztos, futás a gimnáziumhoz. Csend és nyugalom. Nemhogy buzgár, de még szivárgás sincs.

Hazafelé még egy ismerős:

— Buzgár van a sétányon!

— Ugyan, ne viccelj.

Az ellennyomó medencék körbefutó, bástyaszerű falait nézik a buzgár elfojtására szánt medencéknek.

Terjednek a „hírek”. És nem is nagy baj ez. Csak azt mutatja, hogy a szegedi ember aggódik városáért, figyeli, vizslatja a fejleményeket.

Szavay István

A lakosság védelmében

Joggal áll az ország érdeklődésének középpontjában az a megfeszített munka, mely Csongrád megyében az árvízveszély elhárításáért folyik. Nem kisebb dologról van szó, mint a Tisza és Maros menti, illetve közeli települések több százezer lakosságának élet- és vagyonvédelméről, nemzedékek munkája által létrehozott értékek megvédéséről. A veszélyeztettség szokatlanul nagyfokú. Hiszen ilyen magas vízállások sem a Maros, sem a Tisza mentén eddig még soha nem fordultak elő. De a veszély elhárítására tett erőfeszítések még nagyobb mértékűek. A vízügyi szakszervek, a magyar néphadsereg és karhatalom, valamint a hazánkban ideiglenesen tartózkodó szovjet hadsereg katonáinak védekező ereje és a lakossági közérő felkészülése napról napra, óráról órára fokozódik. Pártunk és államunk vezetői nemcsak érdeklődéssel figyelik és a helyszínen is számos esetben tanulmányozzák, hanem minden módon segítik is ezt a védelmi munkát.

Az összes szaktényező és a helyzetet közvetlen közelről ismerők egyöntetűen vallják: a veszély nagymértékű, a gátak mégis megvédhetők és meg is védjük a Tisza és Maros völgyének Csongrád megyei szakaszát. Erre a magabiztos kijelentésre nemcsak az árvízvédelmi be rendezések állapotának ismerete jogosít fel bennünket. Olyan hatalmas erőt sorakoztatott fel kormányzatunk ezen a szakaszon a gátak védelmére, amire e területen még soha nem volt példa. Az árvízvédelmi kormánybiztosság ide irányította az ország legjobb szakembereinek zömét. A Honvédelmi Minisztérium nagy árvízvédekezési tapasztalattal rendelkező tisztjei irányításával jelentős létszámú katonai és polgári védelmi egységeket és nagy tömegű eszközt összpontosított e térségbe. A gátak őrzésére, a védelmi erők felvonulási útvonalainak biztosítására, a vagyonvédelemre, a Belügyminisztérium ugyancsak számottevő erőket vont össze. A munkások éjjel-nappal készenlétben áll minden, védelmet szolgáló feladat végrehajtására. A párt, a társadalmi és a tanácsi szervek sokoldalúan segítik a védekezők erőfeszítéseit. Minden olyan szerv és intézmény — az autóközlekedési vállalatok, a MÁV, a Posta, az áramszolgáltató vállalat, és hozszoan sorolhatnánk még —, amely szolgálhatja a védelmet —, éjjel-nappal készenlétben áll és megfeszített munkával biztosítja a szükséges feltételeket. A kormány szinte korlátlanul bocsátotta rendelkezésre a védekezéshez szükséges (kő, fólia, homokzsák stb.) anyagokat. Mindezeneken felül a védelmet irányítók rendelkezésére állnak két hét erőfeszítésének rendkívül gazdag tapasztalatai is.

A Maros gátjait ezideig sikerült megmenteni az árhullám legnagyobb ostromaitól is. Pedig felkészülésre kevés idő jutott, az erők — különösen kezdetben — lényegesen kisebbek voltak. Tapasztalatokkal sem rendelkeztek a védekezők a Maroson, hiszen ott ritkán fordul elő, hogy az árhullám akárcsak a gátak lábáig is eljusson. S 1932 óta még csak hasonló mértékű áradást sem tapasztalhattunk. Így a védekezők ott sok ismeretlen, előre nem látott és ki nem számítható körülménnyel találkoztak. Mégis sikerült szilárdan tartani a gátakat.

A tiszai árvízveszély elhárítása természetesen sokkal nagyobb erőfeszítést követel. A Tisza gátjai ugyan erősebbek, és többszörösen kipróbáltak. Mégis, számolni kell olyan tényezővel is, melyek az eddigi védekezési munkától eltérőek. Így a rekordmagas vízállás. Ismeretes, hogy az eddig mért legmagasabb vízszintet is meghaladta már Szegednél a Tisza áradása. Gondot jelent, hogy hosszú ideig magas vízállásra kell számolni a Tiszán, s az árhullám lassú levonulása miatt a gátak sokkal nagyobb megterhelésnek vannak

kitéve. A Tisza gátjainak hossza területünkön több mint kétszerese a Maros gátjának. Egy pillanattal sem szünetelhet a Maros gátjainak védelme, hiszen a Maroson újabb árhullám van levonulóban. Az átázott töltéseket az alacsonyabb víztömeg is próbára teszi, s a magas tiszai árhullám visszaduzzasztó hatása egészen Makóig érezhető. A Tisza áradása következtében a Körös és a betorkolló kisebb vízfolyások torkolat-közeli gátjainak védelme is külön figyelmet igényel. Minden erőt meg kell tehát feszíteni a gátak védelmére.

A lakosság élet- és vagyonvédelme a gátakon dől el. Ezért kell a lakosságnak is maximális támogatást nyújtani a gátak védelméhez. Ez jelentkezik közérőként való tevékenységben a gátakon, jelentkezhet a gátakon dolgozók helyett is elvégezni a munkát a termelő területeken, és jelentkezhet nyugodt, fegyelmzett magatartásban. Az első vonalban — a gátakon — küzdők munkájának eredményességét nagyban befolyásolja a szilárd háttér. Ezért nem szabad pillanatra sem teret engedni a csüggedésnek, a rémhírkeltésnek. A veszélyt lebecsülni, de túlbecsülni sem szabad.

Bármennyire is meg vagyunk győződve arról, hogy meg tudjuk védeni a gátakat, minden eshetőségre fel kell készülni. Csak így tudjuk biztosítani, hogy bármilyen előre nem látott körülmény se okozzon zavart, és ne veszélyeztessen értelmetlenül a lakosság élet- és vagyonbiztonságát. Ezért dolgoztak ki olyan terveket is, amelyek alapján bármilyen veszély esetén biztosítani tudjuk a lakosság védelmét. Ezeknek a terveknek a végrehajtásában is vannak már megnyugtató tapasztalataink. Ismeretes, hogy az első hét közepén a Maros mentén olyan súlyos veszélyhelyzet állott elő, hogy szükséges volt Makó és néhány község részleges kiürítését végrehajtani. Bár rendkívül kevés idő állott rendelkezésre, mégis szervezeten, rendben, fegyelmzetten hajtották végre a települések részleges kiürítését.

A tapasztalatok lehetőséget adnak arra, hogy egy további veszélyes helyzet esetén még szervezettebben, nagyobb biztonsággal valósítsunk meg ilyen jellegű intézkedéseket. Ezért hozott az Árvízvédelmi Területi Bizottság határozatot a Tisza és Maros menti települések egy részében a lakosság fokozott védelmének biztosítására. E határozat kapcsán fogantatott intézkedéseket sok találgatás és helyenként rémhír is kíséri. A lakosságnak pontosan tudnia kell, hogy bármilyen helyzetben, élet- és vagyonbiztonságáról az arra illetékesek maximálisan gondoskodnak. A kiadott intézkedések azt a célt szolgálják, hogy a még egy előre nem látott, és a jelenlegi ismeretek alapján be nem következhető súlyosabb veszélyhelyzet kialakulásakor se legyen kockázatva egyetlen ember élete sem. A gátak, a jelenleg vártnál magasabb árhullámot is képesek kivédeni. Ha pedig valahol a nagy tömegű víz nyomása következtében a gátszakadás veszélye merülne fel, azt számos körülmény előre jelzi. Így az illetékeseknek módjuk van, hogy az adott ponton, vagy szakaszon erősítsék a védelmet és a veszélyt elhárítsák. Lényegében ez történt az elmúlt hét szombatján Ferecszállás térségében is, ahol a veszélyt időben kivédtek, nem engedték elhatalmasodni.

Ha azonban valahol komolyabb veszélyhelyzet alakul ki, hogy egy pillanatra se kockáztassuk a lakosság életét, szükséges elrendelni a veszélyeztetett települések részleges, vagy teljes kiürítését. Hogy az ilyen intézkedés minél szervezettebben, nagyobb rendben kerüljön végrehajtásra, előzetes felkészülésre van szükség. Ezt célozza a tanácsok több — az árvíz által veszélyeztetett községekben — fogantatott intézkedése.

Pontosan feltérképezték azokat a településeket, amelyek mély fekvésük miatt veszélyeztetve lehetnek az áradat kisebb, vagy nagyobb mértékű elszabadulása esetén. Az érintett települések veszélyeztetettsé-

ge különböző mértékű. Számos településen belül vannak olyan magasabb fekvésű helyek, melyeket az áradat semmilyen körülmények között sem vihet el. Vannak olyan városaink, melyeknek nagyobb részét külön körgát is védi, s csak a körgátot kívüli kisebb településeket veszélyeztetettek. Ezek lakosságát, ha indokoltá válik betelepíteni a körgátot belülről. A veszélyeztetett települések irányába is lokalizálják (fékezik) a víz előrenyomulását a kiépített csatornák gátjai, vasúti töltések, vagy magasabb vonalvezetésű utak, esetleg természetes kiemelkedések.

Minden eshetőségre felkészülve, a veszélyeztetett településeken a lakosságnak célszerű pontosan betartani a tanácsi szervek intézkedéseit, felhívásait. Bár a legveszélyeztetettebb településeket se önthetné el még gátszakadás esetén sem egyik percről a másikra az áradat, mégis szükséges bizonyos készenléti állapot. Ezáltal elhárítható minden kellemetlen meglepetés, vagy pánik, amely oktanulmány emberleletekbe kerülhetne. Különösen fontos ez a készenléti állapot éjjel, amikor az esetlegesen felépülő veszélyhelyzet komolyabb problémákat okozhat. Ezért célszerű a veszélyeztetett területek lakosainak elkészíteni egy olyan könnyű úticsomagot, amelyet lakóhelyének elhagyásakor különösebb nehézség nélkül magával vihet. Ebben célszerű egy-két napi hideg élelmet, egy-két váltás fehérneműt, tisztálkodószereket és a kis helyet elfoglaló értéktárgyakat összecsomagolni. Ha valamelyik érintett településen a veszélyhelyzet fokozódik, a tanácsszervek figyelmeztetik a lakosságot; felöltözve térjenek éjszakai nyugovóra, hogy az öltözködés se vonjon el időt és figyelmet adott esetben.

Makón, Maroslelén és Óföldreákon, amikor előállott egy komolyabb veszélyhelyzet, a maximális biztonság érdekében a betegek és egyéb mozgásképességükben korlátozott személyek azonnal elszállításra kerültek. Miután a veszélyhelyzet tartósan mutatkozott, kitelepítésre kerültek a gyerekek, az öregek és a nők nagy része is. Ha a körülmények alakulása ezt szükségessé tenné, természetesen más veszélyeztetett településeken is végre kellene ilyen intézkedéseket hajtani. Közvetlen életveszély esetén természetesen a tanács nemre és korra való tekintet nélkül minden egyes lakost biztonságba helyez.

A tapasztalatok szerint a rögtön fellépő veszély esetén is, ha szervezeten, rendben történik a lakosság elszállítása, elegendő idő áll rendelkezésre. Ha a körülmények megengedik, az állatok áttelepítésére is történnek intézkedések. Ha azonban hirtelen alakul ki a veszélyhelyzet, mindenképpen az emberekről kell gondoskodni. Ilyenkor célszerű az állatokat szabadon engedni, hogy természetes ösztönük által vezetettve, menekülni tudjanak. A veszélyeztetett helyeken állandóan gépkocsikat és vasúti szerelvényeket tartanak készenlétben. Ezen túlmenően területünkön a magyar és a szovjet hadsereg alakulatainak nagy számú életmentő eszköze van készenlétben, minden eshetőségre számítva. Az észak-magyarországi árvíz tapasztalatai mutatják, hogy még rendkívül súlyos körülmények között is (ott az ár éjjel, váratlanul lepté meg az embereket) az emberek élete biztosítható. Hiszen a hadsereg úszó járművei és helikopterei, a vasúti vagy árvédelmi töltésekre, vastagabb törzsű fákra, többszintes épületek emeleteire, illetve szilárd alapú és falazatú házak padlásaira menekült embereket szervezeten tudták folyamatosan elszállítani, biztonságos helyekre. Területünk domborzati viszonyai lehetőséget adnak arra, hogy több községben az emberek, ha a víz megközelítené lakóhelyüket, a község magasabban fekvő részébe, vagy a község közelében levő magas fekvésű, biztonságos helyekre áttelepüljenek. Nyugtalanságra, pánikra nincs ok. A gátak szilárdan állják a víz nyomását, a gátakat védő éjjel-nappal készenlétben állnak minden veszély elhárítására, a lakosság védelmére fogantatott egyéb intézkedések minden nem várt eshetőségre is biztonságot nyújtanak.

Dr. KOMÓCSIN MIHÁLY

Kő a hegyaljáról

A Tisza felső szakaszán és a Bodrogon lényegesen enyhült a veszély. Így az Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság szombatán a Bodrogon Felsőberekci és Viss közötti szakaszán harmadfokúról másodfokúra mérsékelte az árvízvédelmi készültséget. Az utóbbi 48

órában mintegy 50 000 kiürített homokzsákokat küldtek Szegedre. Ezekben a napok-magyarországi Vízügyi Igazgatóság szombatán a Bodrogon Felsőberekci és Viss közötti szakaszán harmadfokúról másodfokúra mérsékelte az árvízvédelmi készültséget. Az utóbbi 48